**УДК 378.147:004.738.5**

# ЕЛЕКТРОННИЙ ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент, Федотова І.В., д.е.н., професор*
*Харківській національний автомобільно-дорожній університет*

У сучасних умовах розвитку вищої освіти якість навчального процесу стає ключовим чинником підготовки конкурентоспроможних фахівців. Одним із найефективніших інструментів підвищення якості навчання є налагоджений зворотний зв'язок між викладачем та здобувачами освіти. Своєчасне отримання думок студентів дозволяє не лише оцінити ефективність методів викладання та матеріалів курсу, а й своєчасно коригувати освітній процес, забезпечуючи його адаптацію до потреб та очікувань студентів.

Системний зворотний зв'язок між викладачами та здобувачами вищої освіти є важливим інструментом підвищення якості навчання та мотивації студентів. Дослідження підтверджують, що ефективний зворотний зв'язок має бути своєчасним, конкретним та орієнтованим на розвиток студентів, що позитивно впливає на навчальні результати та професійний розвиток [1]. Студенти очікують детального й конструктивного зворотного зв'язку, який відповідає їхнім потребам і сприяє формуванню самостійності та саморефлексії [2, 3]. Водночас своєчасність та індивідуалізація зворотного зв'язку дозволяє викладачам покращувати структуру курсу, методи викладання та канали комунікації [4]. Метааналіз свідчить, що зворотний зв'язок від студентів до викладачів може підвищувати різні аспекти якості навчання, проте його ефективність залежить від правильного аналізу та обговорення отриманих даних [5].

Загалом, використання системного зворотного зв’язку створює основу для партнерської моделі освітнього процесу, покращує взаємодію викладач–студент та забезпечує постійне вдосконалення навчальних програм.

У контексті цифровізації освіти особливо актуальним стає використання сучасних електронних платформ, таких як Moodle, Google Classroom або інші LMS-системи, що надають широкі можливості для організації опитувань, анкетувань, форумів та чатів. Завдяки цьому викладачі можуть отримати структуровану та якісну інформацію щодо рівня засвоєння матеріалу, складнощів, з якими стикаються студенти, та пропозицій щодо покращення навчального процесу.

Практика показує, що критично важливо наприкінці кожного курсу чи навчального модуля розміщувати електронні анкети або опитувальники для оцінки задоволеності студентів, виявлення проблемних тем та удосконалення методичного забезпечення дисципліни. Додатково, створення інтерактивних форумів або чатів дозволяє здобувачам вищої освіти висловлювати думки у вільній формі, сприяє розвитку культури конструктивного діалогу та формує довіру до викладача.

Зворотний зв’язок відіграє важливу роль і у формуванні партнерської моделі освітнього процесу, де студент і викладач виступають активними учасниками взаємодії. Такий підхід не лише підвищує мотивацію та активність здобувачів освіти, але й сприяє їхньому професійному розвитку та самостійності у навчанні. Одним із ключових інструментів підвищення якості навчання є організація системного зворотного зв’язку зі здобувачами вищої освіти. Для цього доцільно застосовувати електронні анкети та опитувальники, реалізовані на платформі Moodle, що дозволяють студентам оцінювати різні аспекти курсу та взаємодії з викладачем. Такий підхід забезпечує комплексну оцінку навчального процесу та надає можливість отримати об’єктивну інформацію щодо ефективності викладання, структури курсу, методичних матеріалів та цифрового

середовища. Для практичного впровадження зворотного зв’язку була розроблена структурована анкета, що включає як кількісні, так і якісні елементи, поєднуючи шкалу Лікерта, відкриті текстові поля та питання з множинним вибором. Кількісні показники дозволяють оцінити загальний рівень зрозумілості курсу, корисність матеріалів, логічність викладу та зручність роботи у Moodle. Якісні питання дають студентам можливість детально описати складні теми, проблемні завдання та запропонувати шляхи вдосконалення дисципліни, що дозволяє отримати більш глибоке уявлення про потреби та очікування здобувачів.

Окрему увагу приділено оцінці каналів комунікації та рівня підтримки від викладача. Формат «Так/Ні» із додатковим полем для коментаря дозволяє визначити, наскільки студенти задоволені отриманим зворотним зв’язком, а множинний вибір допомагає визначити найбільш зручні інструменти комунікації, такі як форум, чат, особисті повідомлення або анкета. Завдяки такому поєднанню кількісних та якісних даних анкета дозволяє отримати всебічну картину ефективності навчального процесу, виявити сильні сторони курсу та елементи, що потребують удосконалення. Використання системного зворотного зв’язку сприяє формуванню партнерської моделі взаємодії між викладачем і студентами, підвищує мотивацію та активність здобувачів вищої освіти, а також забезпечує основу для постійного вдосконалення методичного забезпечення дисципліни та підвищення загальної якості навчання. Пропонуємо структурувану анкету, що включає як кількісні, так і якісні питання, які дозволяють отримати детальну інформацію щодо сприйняття курсу, зручності електронного середовища та ефективності викладання (табл. 1). Системний зворотний зв’язок між викладачем і здобувачами вищої освіти є ключовим інструментом підвищення ефективності освітнього процесу та якості навчання. Його використання дозволяє своєчасно оцінювати зрозумілість та логічність курсу, корисність навчальних матеріалів,

зручність роботи в цифровому середовищі та ефективність каналів комунікації, що забезпечує комплексне уявлення про потреби і очікування здобувачів вищої освіти.

Таблиця 1 – Структурована анкета для Moodle

| № | Питання | Тип відповіді | Варіанти / Формат |
|---|---|---|---|
| 1 | Чи був курс зрозумілим та логічно структурованим? | Шкала Лікерта (1–5) | 1 – зовсім не зрозуміло, 5 – повністю зрозуміло |
| 2 | Які теми або завдання викликали найбільші труднощі? | Відкрита відповідь | Текстове поле |
| 3 | Чи були матеріали курсу (лекції, завдання, ресурси) корисними? | Шкала Лікерта (1–5) | 1 – зовсім не корисні, 5 – дуже корисні |
| 4 | Наскільки зручним був формат взаємодії у Moodle (опитування, тести, форум)? | Шкала Лікерта (1–5) | 1 – дуже незручний, 5 – дуже зручний |
| 5 | Чи вважаєте ви достатнім рівень зворотного зв’язку від викладача? | Так / Ні | Додаткове поле для коментаря |
| 6 | Які інструменти комунікації ви вважаєте найзручнішими? | Множинний вибір | Форум / Чат / Особисті повідомлення / Анкета / Інше (вкажіть) |
| 7 | Що, на вашу думку, слід удосконалити в курсі? | Відкрита відповідь | Текстове поле |
| 8 | Які елементи курсу ви вважаєте найбільш цінними для вашого професійного розвитку? | Відкрита відповідь | Текстове поле |

Електронні платформи, такі як Moodle, надають можливості інтерактивного збору даних через опитування, відкриті текстові відповіді, форуми та чати, що дозволяє поєднувати кількісні та якісні оцінки навчального процесу. Використання структурованих анкет сприяє виявленню сильних сторін курсу та проблемних аспектів, а також формує базу для постійного удосконалення методичного забезпечення дисциплін. Регулярна взаємодія зі здобувачами вищої освіти через систему зворотного зв’язку стимулює активність і мотивацію здобувачів, сприяє розвитку культури відкритого діалогу та формує партнерську модель освітнього процесу, де викладач і здобувач вищої освіти виступають активними учасниками взаємодії.

В результаті застосування таких інструментів забезпечується підвищення якості навчання, ефективності засвоєння матеріалу та професійного розвитку здобувачів вищої освіти, а також створюється стратегічна основа для адаптації освітніх програм до сучасних вимог і потреб ринку праці.

Таким чином, організований та системний зворотний зв’язок із здобувачами вищої освіти є не лише інструментом контролю якості навчання, а й стратегічним елементом удосконалення освітнього процесу, що відповідає сучасним вимогам компетентнісного підходу та інтерактивної освіти.

*Література :*

1. Haughney K., Wakeman S., Hart L. Quality of feedback in higher education: A review of literature. *Education Sciences*. 2020. Vol. 10, No. 3. P. 60. DOI: 10.3390/educsci10030060

2. Gray K. Students' feedback experiences and expectations pre- and post-university entry. *Higher Education Research & Development*. 2022. Vol. 41, No. 3. P. 1–14. DOI: 10.1007/s43545-022-00313-y.

3. Williams A. Delivering effective student feedback in higher education: An evaluation of the challenges and best practice. *International Journal of Research in Education and Science.* 2024. Vol. 10, No. 1. P. 1–15. DOI: 10.46328/ijres.3404.

4. Mair C. Nurturing learning development through student feedback. *Journal of Learning Development in Higher Education*. 2023. No. 29. P. 1–15. DOI: 10.47408/jldhe.vi29.1116

5. Röhl S. Can feedback from students to teachers improve different dimensions of teaching quality in primary and secondary education? A hierarchical meta-analysis. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability.* 2025. Vol. 37, No. 1. P. 1–22. DOI: 10.1007/s11092-024-09450-9.